

Ponència de sòl no urbanitzable

Explotacions ramaderes

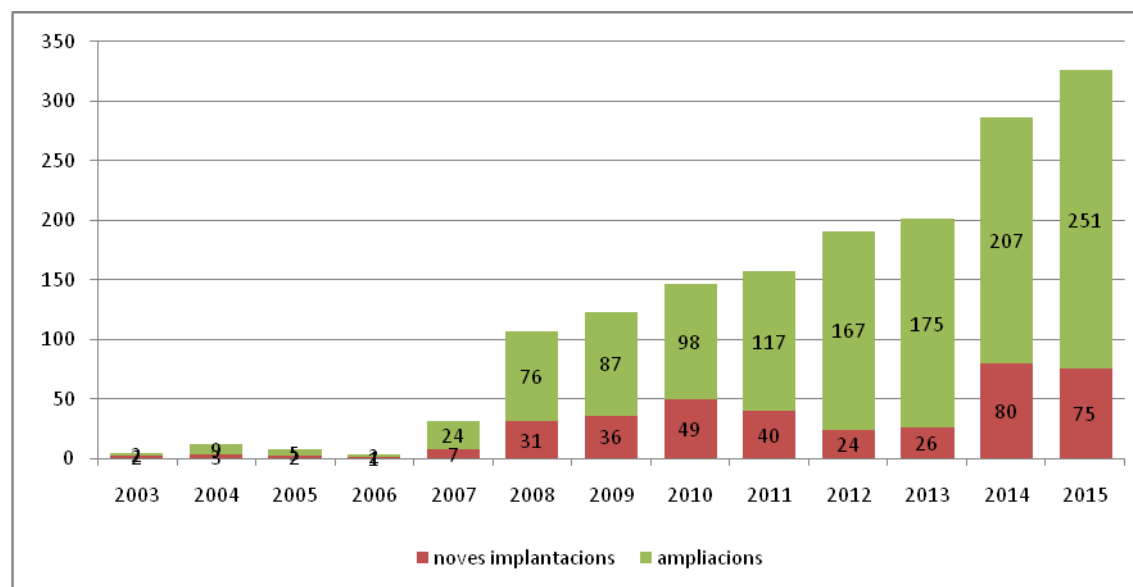

gener 2016

1. Situació de partida

1.1 Expedients tramitats per les comissions territorials d'urbanisme

Les autoritzacions de noves granges i d'ampliació de les existents són moltes, augmenten cada any i s'acumulen sobre un parc de granges existent sobredimensionat. Entre noves granges i ampliacions de les existents, s'ha sol·licitat la construcció de més de 650.000 m² de sostre el 2015; l'equivalent a 65 illes de l'eixample de Barcelona en un any.

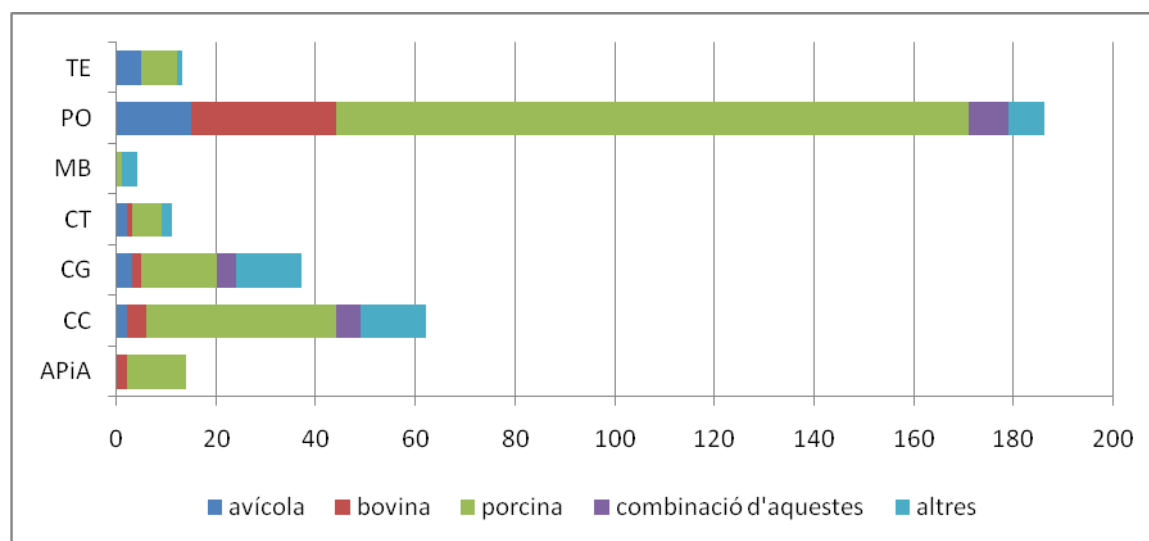
*Expedients tramitats per CTU. Inclou la totalitat de granges (porcí + boví + aviram + altres espècies + mixtes).
No s'hi compten les ampliacions degudes a directiva de benestar animal*

Si hem de fer cas de les notícies sobre la situació econòmica del sector, a curt-mig termini pot entrar en crisi i deixar una gran quantitat d'edificacions obsoletes i una herència difícil de gestionar.

1. Durant el 2015, el 57% (61% *) dels expedients s'han generat a Terres de Lleida, el 19% (17%*) a la Catalunya Central i l'11% (13%*) a les Comarques Gironines (cap dels altres àmbits territorials supera el 4% dels expedients)

* dades de 2014

2. A Catalunya l'any 2015 el 63% (60%*) dels expedients han estat de granges de porcí, el 12% (13%*) de bovina, el 12% (14%*) d'altres espècies, el 8% (9%*) d'aviram i el 5% (4%*) de granges mixtes (combinacions de bestiar divers).

Distribució dels expedients oberts l'any 2015 per territoris i per espècies

1.2. Dimensions del sector

Si analitzem la densitat de bestiar, pel que fa a la cabana porcina **Catalunya es troba en una posició extrema en el context mundial**, amb el risc que això comporta.

Densitat de bestiar en els 10 principals països productors de porcí (any 2013):

	<i>Caps de porcí</i>	<i>Km²</i>	<i>Densitat</i>
Catalunya	6.819.477	32.144	212,15
Vietnam	26.261.400	329.560	79,69
Alemanya	27.690.100	357.021	77,56
Espanya	25.494.720	505.956	50,39
Xina	482.398.000	9.596.960	50,27
França	13.487.588	547.030	24,66
Mèxic	16.201.625	1.972.550	8,21
EEUU	64.775.000	9.629.091	6,73
Brasil	36.743.593	8.514.876	4,32
Canada	12.879.000	9.976.140	1,29
Rússia	18.816.357	17.075.200	1,1

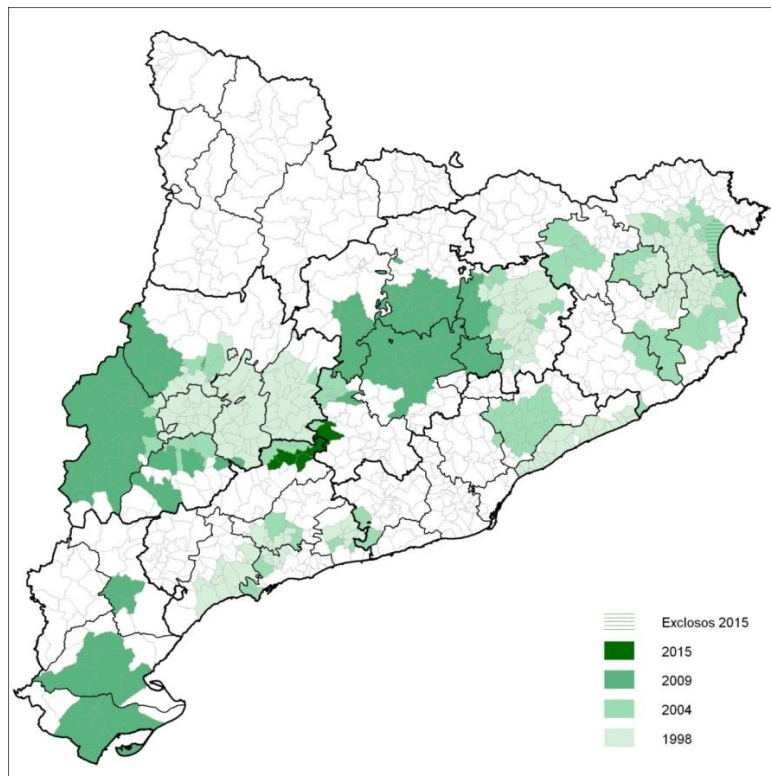
És cert que alguns països d'Europa grans productors, com Dinamarca i Holanda, tenen una densitat major que Catalunya:

	<i>Caps de porcí</i>	<i>Km²</i>	<i>Densitat</i>
Dinamarca	12.709.000	43.094	294,91
Holanda	12.065.000	41.526	290,54
Bèlgica	6.350.000	30.528	208,00

1.3. El problema no és només “paisatgístic” i ha de ser abordat tant en clau de territori com de sostenibilitat. Tot sembla indicar que s’ha superat la capacitat de càrrega del territori i que seguir creixent pot comportar riscos.

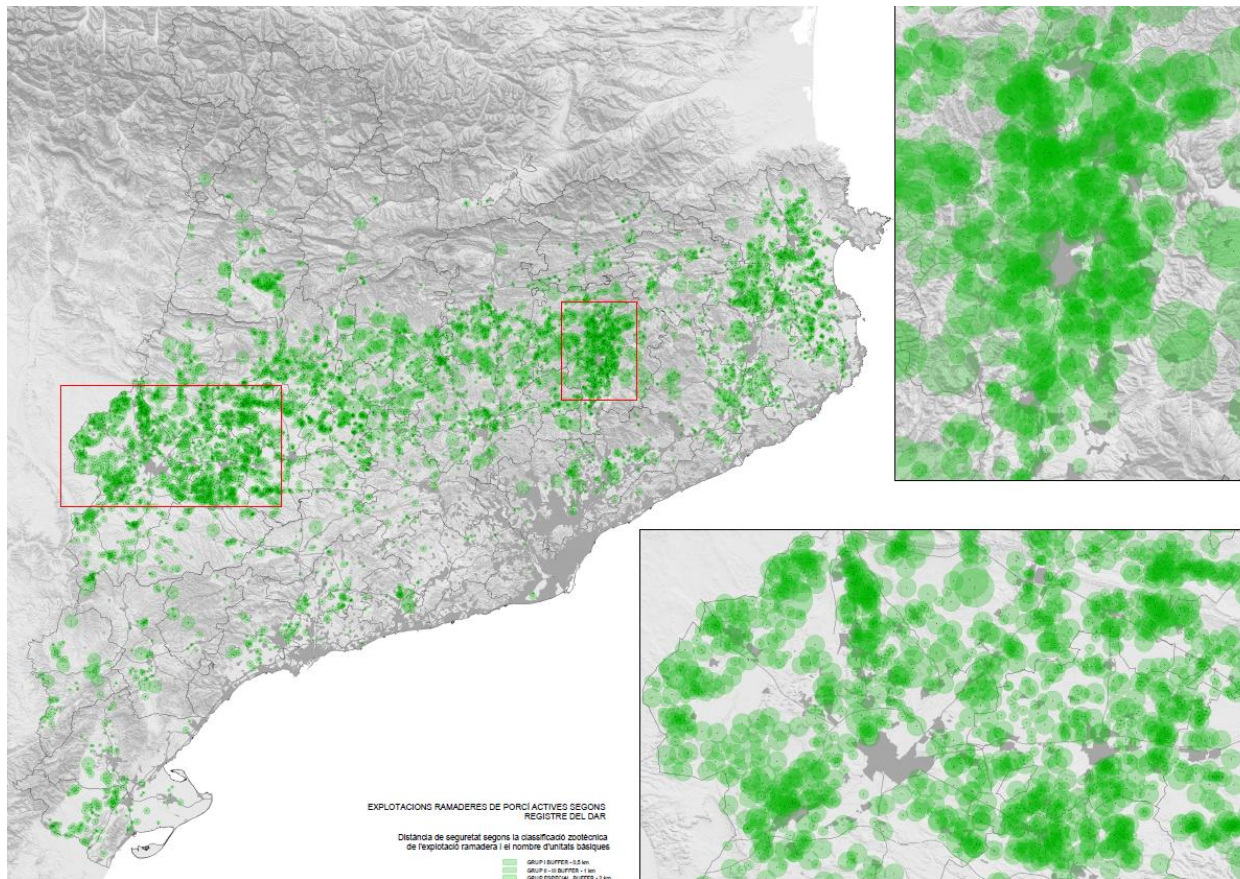
Dubtes sobre la sostenibilitat econòmica d'un model que no internalitza suficientment els costos ambientals ni paisatgístics reals que genera i amb unes explotacions que, malgrat això, s'enfronten cíclicament amb problemes de viabilitat.

Dubtes sobre la sostenibilitat ambiental. L'empitjorament de la qualitat del medi receptor és evident i les zones declarades vulnerables a la contaminació difusa per nitrats procedents de fonts agràries ja abasten un 38% del territori, **encara que formalment les noves explotacions semblen complir amb els requisits exigits.** Malgrat que no tota la contaminació per nitrats és atribuïble a les dejeccions ramaderes, el mapa de granges i el d'aqüífers vulnerats és pràcticament el mateix.

Zones vulnerables a la contaminació difusa per nitrats procedents de fonts agràries.

Dubtes sobre la prevenció en matèria de sanitat animal. El 72% de les explotacions estan en el radi d'influència sanitària d'altres explotacions. Probablement ha faltat control per part de les autoritats ramaderes i tampoc no es coincideix amb la decisió del DARPA (DECRET 40/2014, de 25 de març, d'ordenació de les explotacions ramaderes) que les distàncies sanitàries no s'apliquin sempre en el cas de les ampliacions.

Explotacions ramaderes de porcí actives segons el registre del DARPA i distància de seguretat segons la classificació zootècnica i el nombre d'unitats ramaderes.

Problema paisatgístic per acumulació d'impactes (cosa que no es pot solucionar amb les mesures d'integració paisatgística que estableixen les CTU per a cada nou projecte) i per la dificultat d'incidir sobre les edificacions ja existents.

1.4. El paper de les CTU amb la normativa actual

En matèria de noves granges i d'ampliació de les existents, les CTU només tenen competència per valorar la legalitat (bàsicament si compleix el planejament municipal) i l'impacte paisatgístic (en absència d'una planificació o estratègia territorial, s'ha de centrar en mesures d'integració i és difícil que puguin arribar a aturar el projecte).

És cert que les CTU també aproven el planejament urbanístic general dels municipis i que poden establir criteris d'ordenació, però només tindran incidència sobre el planejament que es revisi d'ara endavant. Atesa l'enorme heterogeneïtat del planejament municipal vigent i el desajust del mateix a la situació, sembla necessària l'elaboració, per part de la Generalitat, d'una ordenació supramunicipal.

2. Procediment

En el decurs dels darrers anys, diverses modificacions legislatives de la regulació urbanística, ambiental i ramadera, fetes amb l'objectiu de facilitar l'establiment d'activitats econòmiques, han tingut com a resultat una fragmentació important del procediment a seguir per a la construcció i posada en funcionament d'una explotació ramadera.

Els municipis, d'acord amb la legislació de règim local, ostenten la potestat d'intervenir l'activitat dels ciutadans lligada al deure de vetllar perquè les activitats compleixin les normes aplicables amb la finalitat de garantir la protecció del medi ambient i la seguretat de les persones i els béns. També tenen la competència per a l'atorgament de les llicències d'obra.

En el cas de les explotacions ramaderes l'**administració municipal** fa el seguiment de la tramitació urbanística –i acaba atorgant la llicència d'obres-, de la tramitació ambiental –sense l'obtenció de la qual no té sentit l'edificació- i de la tramitació sectorial –que conclou amb l'obtenció de la marca oficial de l'explotació que permet l'inici de l'activitat.

El **Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació** intervé en diverses fases del procés. En el tràmit de l'informe urbanístic que emeten les comissions territorials d'urbanisme, fa un informe referit al compliment del règim de distàncies sanitàries. També ostenta el control sobre el pla de gestió de les dejeccions ramaderes que han de presentar les explotacions i tramita la inscripció en el Registre d'explotacions ramaderes, per a la obtenció de la marca oficial que és requisit previ per a l'inici de l'activitat.

La **Secretaria de Medi Ambient i Sostenibilitat** hi participa segons el règim d'intervenció, que depèn de la incidència ambiental potencial de l'activitat i, per tant, de la capacitat ramadera de l'explotació o del fet que l'establiment se situï en espais naturals protegits. Així, la tramitació ambiental pot requerir simplement la comunicació ambiental, o un procediment de complexitat creixent de llicència ambiental o d'autorització ambiental, amb o sense procediment d'avaluació d'impacte ambiental.

La **Direcció General d'Ordenació del Territori i Urbanisme** intervé en el procediment urbanístic que culmina en la llicència d'obres amb l'emissió d'un informe sobre el compliment del planejament urbanístic i la integració paisatgística de la implantació.

Una coordinació insuficient de les administracions i la diferent durada dels terminis dels diversos procediments poden generar falses expectatives i provocar situacions contradictòries. Una participació més integrada dels organismes afectats en el procediment d'autorització d'una explotació ramadera podria millorar substancialment la intervenció de les administracions en aquesta qüestió i és quelcom que els professionals implicats i el propi sector reclamen. Urgeix abordar una reflexió conjunta sobre els instruments i procediments que s'estan aplicant en aquests moments.

3. Proposta de criteris d'aplicació immediata

Per tal que les comissions territorials d'urbanisme puguin complir amb major rigor les seves competències de tutela de la legalitat urbanística i de control de l'impacte paisatgístic es proposa adoptar una bateria de criteris comuns. Es tracta, en espera de canvis normatius o nous instruments de planificació, de ser estrictes en el compliment de les condicions del marc d'actuació actual.

Els criteris proposats fan referència, per exemple, al compliment del règim de distàncies a sòl urbà que estableix la normativa bàsica estatal, a l'augment de restricció en sòls de protecció especial segons el planejament territorial, a una anàlisi prèvia i vinculant de la idoneïtat paisatgística de la finca i a la incorporació d'una graella estàndard de valoració de la severitat dels diversos impactes paisatgístics que faciliti la presa de decisions.

4. Proposta d'elaboració d'un pla director urbanístic de les explotacions ramaderes

Per la seva entitat i transcendència, la problemàtica exigeix un pla o estratègia territorial i sectorial de conjunt que permeti valorar l'efecte acumulatiu dels impactes econòmics, territorials, paisatgístics i ambientals en lloc d'avaluar cada explotació ramadera i el seu impacte per separat, que és el que es fa ara. Una qüestió d'aquesta transcendència requereix l'establiment d'un marc general per als projectes i una avaluació estratègica.

Amb aquesta finalitat es proposa crear un grup de treball amb participació del Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació, la Secretaria de Medi Ambient i Sostenibilitat i la Direcció General d'Ordenació del Territori i Urbanisme per elaborar un pla director urbanístic d'ordenació de les explotacions ramaderes, d'aplicació a tot el territori de Catalunya, amb la finalitat d'harmonitzar l'heterogeneïtat actual dels plans d'ordenació urbanística municipal per aconseguir una utilització racional del territori i del medi ambient, en el marc del desenvolupament sostenible, que conjumini les necessitats del territori i de la seva economia amb la preservació del medi ambient i dels valors paisatgístics.

Criteris d'aplicació immediata

3.1. En les sol·licituds d'informe a les comissions territorials d'urbanisme

En espera de canvis normatius o nous instruments de planificació i en el marc de la situació actual, es proposa una aplicació del marc d'actuació vigent i ser precís en la resolució de noves sol·licituds de nova implantació o d'ampliació d'explotacions ramaderes..

1. Entendre qualsevol sòl urbà o urbanitzable com a subjecte a la legislació bàsica de l'Estat (Real Decreto 324/2000, de 3 de marzo, por el que se establecen normas básicas de ordenación de las explotaciones porcinas) pel que fa a **distàncies mínimes que han de complir les instal·lacions respecte els nuclis urbans (1 km)**.

Això és d'aplicació a les noves implantacions. S'entenen com a nucli urbà tots els sòls urbans consolidats i no consolidats i els sòls urbanitzables delimitats i no delimitats, amb excepció dels destinats a usos industrials.

Pel que fa a l'aplicació de l'exempció del compliment d'aquesta condició per a l'ampliació de les explotacions existents, incloses en el Registre d'Explotacions Ramaderes abans de l'entrada en vigor d'aquest Reial Decret, en cas que amb posterioritat s'hagin executat altres ampliacions que estiguin pendents de legalitzar s'haurà d'aplicar la legislació vigent i, en conseqüència, serà d'aplicació el règim de distàncies de l'esmentat Reial Decret.

2. **En absència de regulació** en el planejament municipal, entendre la **unitat mínima de conreu** com la finca mínima per ubicar una explotació ramadera intensiva.
3. Entendre que en els dos àmbits amb menys percentatge de sòl protegit per part del planejament territorial (**Terres de Lleida i Comarques Centrals**) hi ha alternatives suficients de localització i **no s'han d'admetre noves granges en sòl de protecció especial**. Encara més quan resulta que en aquests dos àmbits la normativa específica que no s'autoritzaran aquestes edificacions i activitats en sòl de protecció especial si hi ha alternatives raonables d'ubicació en sòls de protecció preventiva o territorial.
4. En aplicació del principi d'utilització racional dels recursos naturals que estableix l'article 47 de la LUC, establir que **les categories de sòls de major valor agrològic no poden ser ocupats per granges**. En aquests sòls és preferent i recomanat l'ús agrícola i no d'altres que hagin d'anar en el SNU però que poden anar en sòls de menor qualitat.
5. Entendre que **l'estudi paisatgístic ha d'incloure una anàlisi prèvia de la idoneïtat paisatgística de la finca** i que la localització proposada pot ser descartada per aquesta raó. **L'estructura de la propietat no pot justificar, en cap cas, la inexistència d'alternatives de localització** de la implantació.

Són determinants els criteris següents:

- i. Evitar llocs fràgils, visuals destacades i entorns d'edificis de valor
 - ii. Evitar els careners i els llocs elevats i mantenir el perfil natural del terreny
 - iii. Allunyar les edificacions de les vies de comunicació principals i de cursos d'aigua
 - iv. Evitar els punts més baixos dels fons de vall
 - v. Evitar les zones subjectes a risc d'inundació, geològic o tecnològic.
- Incorporar una **graella estàndard de valoració de la severitat dels diversos impactes paisatgístics** en l'informe que se sotmet al parer de les CTU que clarifiqui la presa de decisions (al final del document).

3.2 En el planejament general

En la elaboració de plans d'ordenació urbanística municipals i en les modificacions puntuals relatives al SNU la regulació de les explotacions ramaderes, a més dels criteris d'aplicació immediata esmentat abans, han d'incorporar i no poden entrar en contradicció amb els criteris següents:

1. Localització

Les construccions destinades a explotacions ramaderes, a més de complir les condicions de separació de la normativa sectorial per motius sanitaris, han de mantenir una distància a sòls urbans i urbanitzables d'1 km per a les explotacions intensives de bestiar porcí, avícola i boví.

S'hauran de separar, com a mínim, una distància de:

- 1 km dels eixos principals de mobilitat: autopistes, autovies i tren d'alta velocitat,
- 500 m a carreteres estructurants primàries i línies ferroviàries i
- 100 m a carreteres estructurants secundàries.

També s'hauran de separar 25 m de la resta de carreteres, 10 m de qualsevol altra via pública, 10 m del límit de propietat i 25 m de les rieres i torrents. En terrenys forestals, la separació mínima serà de 25 m al límit de la propietat, per assegurar la franja de protecció d'incendis forestals.

No s'admeten construccions en zones subjectes a riscos:

- d'inundació, en terrenys situats a la zona de flux preferent (si està definida) o a la zona inundable per un període de retorn de 100 anys en cas contrari,
- en terrenys subjectes a riscos geològics, d'enfonsament, moviment de masses o caigudes de blocs, i
- en terrenys subjectes a riscos tecnològics, com ara transport de mercaderies perilloses o entorn de risc de les indústries subjectes a la directiva Seveso

En l'emplaçament de construccions ramaderes s'han d'evitar els terrenys amb pendent superior al 20%. També s'evitaran els terrenys que continguin formacions vegetals aïllades de caràcter estructurant.

Des del punt de vista urbanístic es consideraran ampliacions aquells augments de superfície i/o volum construït que comportin un augment de sostre igual o inferior a la superfície construïda inicial. Es considera que cal considerar com a noves implantacions les ampliacions majors..

2. Implantació

S'estableix com a finca mínima la unitat mínima de conreu i l'ocupació màxima d'un 10% de la finca. Si aquesta superfície s'obté per agrupació de finques separades aquestes han de passar a constituir una unitat indivisible, i en aquest cas l'ocupació màxima del sòl de la peça que conté l'edificació no pot superar el 20%.

S'evitaran les localitzacions a les parts centrals dels fons de vall, en punts focals respecte a carreteres, ferrocarrils o miradors i en indrets amb alta exposició visual.

En el cas de finques ja edificades el projecte ha de fer referència a les edificacions preexistents i l'ampliació comportarà l'obligació de desmuntar o enderrocar les edificacions en desús.

Per a les explotacions de grans dimensions, i com a mesura compensatòria per minorar l'efecte acumulatiu en el territori, s'ha de procurar que les noves construccions comportin el compromís de desmuntar o enderrocar edificacions obsoletes existents. Per a les explotacions de nova implantació s'estableix el llindar en 8.000 m² de sostre i per a les ampliacions, en un sostre total edificat superior a 10.000 m².

3. Construccions

Les construccions seran de planta regular, conformaran volums simples i s'ordenaran seguint un ordre geomètric. Les naus seran de planta baixa, amb coberta inclinada, amb una alçada i una longitud màximes que dependrà del tipus d'explotació. Les sitges i altres instal·lacions que requereixin tècnicament una major alçada poden ocupar un màxim del 10% de l'edificació i podran superar l'alçada establerta.

Espècie	Porcí	Boví d'engreix	Vacum de llet	Avícola	Altres
Alçada (a l'arrencada de coberta)	4 m	5 m	5 m	3 m	4 m
Longitud màxima	100 m	75 m	100 m+100 m	120 m	75 m

És obligatori el tractament com a façana de tots els paraments exteriors de les edificacions. No s'admeten les parets de fàbrica de bloc de formigó o maó vist que no tinguin un tractament final adequat, per exemple arrebossat i pintat. Si s'utilitzen panells de formigó de grans dimensions preparats per anar vistos seran de color terrós. S'evitaran els acabats brillants en tancaments i cobertes. Les cobertes han de ser preferentment de tonalitats rogenques o negreses en indrets on és habitual la pissarra.

L'estudi d'impacte i integració paisatgística preveurà plantacions de vegetació d'acompanyament de les construccions i instal·lacions, per filtrar de vistes i millorar la integració, utilitzant espècies i patrons de plantació propis de les formacions vegetals de l'entorn.

Es recomana incorporar a la normativa del planejament general els criteris paisatgístics que es defineixen a continuació, que serviran per valorar la integració paisatgística de l'actuació. Per a una correcta integració la valoració dels criteris ha de ser positiva gairebé en la seva totalitat.

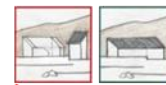
LOCALITZACIÓ I VISIBILITAT

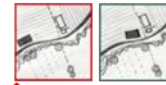
Presentar alternatives
d'emplaçament i escollir la millor

Escollir un emplaçament poc
visible

Rehabilitat, ampliar o
substituir

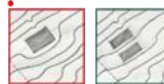

Evitar la dispersió

INSERCIÓ EN EL LLOC

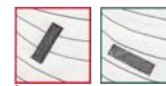
Artificialitzar poca
superfície

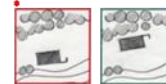
Evitar grans esplanacions i
modificar la topografia
adequadament

No construir murs ni esculleres i
revegetar els talussos

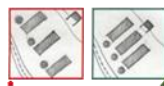

Evitar els terrenys amb pendent i
minimitzar l'alteració topogràfica

Disposar els volums en relació amb
elements estructurants del paisatge
(parcel·lari, vegetació, camins)

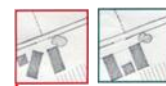
ORDENACIÓ DEL CONJUNT

Compactar el conjunt

Basar-se en els models de
construcció locals

Estructurar el conjunt a partir d'un
ordre geomètric

Evitar longituds excessives

VOLUMETRIA

- Adaptar les dimensions i les proporcions a l'escala del paisatge

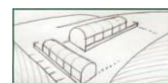
- Donar un caràcter unitari a les diferents construccions

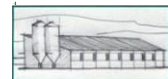
- Utilitzar volumetries senzilles

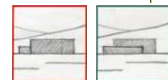
- No requerir alçades grans

- Cuidar el disseny de les cobertes (aiguavessos, pendent, material)

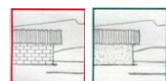

- Cuidar la composició de façanes (ordre, ritme, ple i buit)

- Harmonitzar les edificacions noves i les preexistents

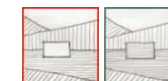
ACABATS EXTERIORS

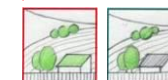
- Donar acabats exteriors correctes

- Utilitzar materials i colors discrets

- Basar-se en la paleta terrosa com a criteri general

- Limitar l'ús del color verd a casos justificats

ELEMENTS AUXILIARS

- Projectar tots els elements auxiliars amb una visió de conjunt i donar-los un tractament unitari

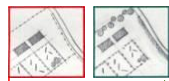

- Soterrar les esteses de servei, les basses, etc.

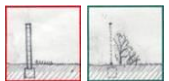

- Integrar les instal·lacions a les construccions

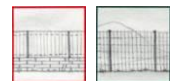
TANQUES

■ Minimitzar-ne la presència i utilitzar models unitaris

■ Definir un disseny adient a l'entorn rural, amb acabats correctes, colors discrets i vegetació d'acompanyament

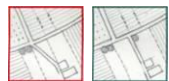

■ Evitar tanques d'obra i optar per models visualment permeables

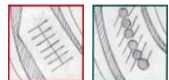

■ Situar en relació als elements del paisatge (topografia, parcel·lari)

CAMINS I ACCESSOS

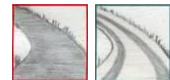
■ Adaptar el traçat a l'estructura del paisatge

■ Dissenyar amb cura l'accés, els aparcaments i els espais funcionals i de circulació

■ Minimitzar i condicionar els talussos

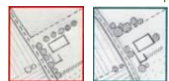

■ Evitar paviments impermeables

VEGETACIÓ

■ No eliminar la vegetació existent i situar les construccions en base a

■ Preveure plantacions d'acompanyament de les construccions i altres elements

■ Escollir espècies i patrons de plantació similars a les formacions vegetals de l'entorn